

שיחת הרב אביגדר הלוי נבנצל שליט"א לפרשת שלח תשס"ד בחירה בין טוב לרע - בדיעבד ולא לכתחילה

המחלל שבת כעובד עבודה זרה - מדוע?

"ויהיו בני ישראל במדבר, וימצאו איש מקשש עצים ביום השבת... ויניחו אתו במשמר, כי לא פָּרַשׁ מִהַ עֲשֹׂה לֹ" (במדבר טו, לב-לד). אמנם היו יודעים שחייב מיתה, שהרי כבר בפרשת כי תשא נאמר: "מחלליה מות יומת" (שמות לא, יד), אלא שלא ידעו באי זה מיתה יש להמיתו (רש"י כאן).

והקשו התוס' (סנה' עה, ב ד"ה לא): מדוע הסתפק משה רבינו, באיזו מיתה יש להמית את המקושש? הרי פָּלַל הוא, שכל מקום שנאמר בתורה מיתה סתם בלא לפרש באיזו מיתה מדובר, הכוונה היא למיתת חנק (עי' רש"י ויקרא כ, י). אם כן היה לו למשה להמית את המקושש בחנק, ומדוע הסתפק שמא חייב מיתה אחרת? אמנם בדיעבד התברר שמשה צדק, שכן הקב"ה צוה להמית את המקושש בסקילה ולא בחנק, אבל מלכתחילה למה הסתפק משה בדבר? היה לו לדון את המקושש בחנק!

ותירצו התוס', שמשה הסתפק שמא מיתתו של מחלל שבת חמורה יותר מאשר חנק (הקלה שבארבע מיתות), מפני שמחלל שבת הוא כעובד עבודה זרה. שניהם נחשבים כמומרים לכל התורה כולה (חולין ה, א). ועובד עבודה זרה הרי נידון בחמורה שבד' מיתות - בסקילה, כיון שפשט ידו בעיקר. ועל כן, היות ומחלל שבת בפרהסיא הוא כעובד עבודה זרה, הסתפק משה, אולי מסברה יש לחייבו בסקילה ולא בחנק. ואכן נאמר לו מן השמים שהצדק עימו, שהמקושש אכן חייב סקילה ולא חנק.

מדוע העובד עבודה זרה הוא כמומר לכל התורה כולה? כי איסור עבודה זרה הוא עיקר כל התורה כולה. כל התורה באה להעיד על יחוד ה'. ועל כן, אם אדם עובד עבודה זרה ח"ו, כל המצוות שמקיים אינן שוות מאומה, והרי הוא כמומר לכל התורה כולה, גם אם מקיימה. משל למה הדבר דומה? לאדם שיתגייס לצבא האנגלי, ישבע אמונים ויעשה את כל התרגילים שאומרים לו לעשות, אבל מחשבתו היא, שאם תפרוץ מלחמה הוא יתמוך בגרמניה ולא באנגליה. מה שווים כל התרגילים שעשה חייל זה בחריצות ובמאמצים מרובים? האם מגיע לו שכר עליהם? ודאי שלא! הרי הוא בוגד מתחילה ועד סוף! כל מטרת התרגילים (מבחינת הצבא האנגלי) היא להגן על אנגליה, ואם הוא מתכוונן באימוניו להגן על גרמניה ולא על אנגליה, הרי שכל התרגילים שלו אינם שווים כלום מבחינתו של הצבא האנגלי. כך גם אדם שמקיים את כל המצוות, אוכל מצה ומרור ומניח תפילין וכו', אבל אינו מודה ביחוד ה'. הרי כל מטרת התורה היא להעיד שה' אחד ושמו אחד, ואם הוא אינו מודה בזה, הרי כל המצוות שלו אינן שוות כלום, כי פשט ידו בעיקר.

מבחינה זו גם שבת היא כעבודה זרה. מטרת השבת היא להעיד שהכל נברא בששת ימים, שאין שום דבר שקיים מעצמו או התפתח מעצמו, אלא הכל נברא על ידי הקב"ה בששה ימים, הכל מחודש, לא קדמון. ואם אדם אינו מאמין בזה, הרי הוא פושט ידו בעיקר, כי העיקר הוא להאמין ולהראות שה' אחד ואפס זולתו. זוהי עדותה של השבת. איך זה מתאים לחוקי הטבע? הרי לפי חוקי הטבע לא יתכן שיתחדש יש מאין? - זו אינה קושיה. הקב"ה אינו כפוף לחוקי הטבע. הרי הוא עצמו זה שחקק את חוקי הטבע כשברא את העולם, ואם כן ברור שהוא אינו כפוף להם. ממילא אין קושיה.

קושיית חז"ל לעומת קושיית המדענים

המדענים "מקשים", איך יתכן לומר שהעולם קיים רק חמשת אלפים ושבע מאות שנה? הרי לפי "חוק ההתפתחות", יש צורך במיליארדי שנים כדי להגיע לעולם מפותח ומשוכלל כפי שהוא היום. האמת היא, שקשה להבין את השאלה הזו. הרי יש מֵאֵין לא יכול להתפתח גם במיליארדי שנים, וא"כ מי שיכול לברוא יש מאין, יכול גם לברוא יש מֵישׁ בששה ימים. אבל יש כנראה כאלו שאינם עושים את החשבון הפשוט הזה, ושואלים: איך יתכן שעולם מורכב כל כך, כפי שאנו מכירים אותו, התפתח בששה ימים בלבד.

והנה, כשחז"ל הביטו על מעשה הבריאה כפי שהוא מתואר בתורה, היתה להם דוקא קושיה הפוכה לגמרי ממה ש"מקשים" המדענים. שואלים חז"ל: "בעשרה מאמרות נברא העולם. ומה תלמוד לומר? והלא במאמר אחד יכול להבראות!" (אבות פ"ה מ"א) כלומר: מה שקשה על תאור מעשה הבריאה שבתורה, הוא לא איך נברא העולם מהר כל כך, אלא להפך, למה נברא העולם לאט כל כך! מדוע היה צריך הבורא לברוא את העולם בשלבים (תחילה אור, אח"כ רקיע, וכו'), היה יכול לומר "יהי עולם", ובדיבור אחד היה נברא העולם כולו בבת אחת! בשלמא פקיד בממשלה שמקבל משכורת לפי הזמן שעובד, אפשר להבין אם יעשה בכמה מליארדי שנים מה שיכול לעשות בפעם אחת... אבל מי שהוא כל יכול, וגם אינו מקבל משכורת, למה לו "למרוח" את עבודתו על פני מליארדי שנים? זה מה שהיה קשה לחז"ל על מעשה הבריאה, למה נברא העולם לאט כל כך. מפני שחז"ל מבינים שכוחו של הקב"ה הוא אין סופי, ואם כן מה שקשה הוא זה: "והלא במאמר אחד יכול להברות!"

חז"ל תירצו את קושייתם, מדוע נברא העולם בעשרה מאמרות ולא במאמר אחד: "להפרע מן הרשעים שמאבדין את העולם שנברא בעשרה מאמרות, וליתן שכר טוב לצדיקים שמקיימין את העולם שנברא בעשרה מאמרות" (שם). אבל גם אחר תירוצם של

חז"ל, יש עדיין מקום לשאול: סוף סוף למה נברא העולם בששה ימים ולא ביום אחד? הרי היה אפשר לברוא עולם בעשרה מאמרות ביום אחד! מדוע היה צורך לפזר את עשרת המאמרות על פני ששה ימים? כמוכּן, איננו יכולים לדעת מה היתה מחשבת ה', בפרסו את עשרת המאמרות על פני ששה ימים. "כי גבהו שמים מארץ, כן גבהו דרכי מדרכיכם ומחשבותי ממחשבותיכם" (ישעיהו נה, ט). אבל גם בשכל הקטן שלנו אפשר לתאר לעצמנו, מה היה קורה לו ה' היה בורא את העולם ביום אחד. הרי אז היה לנו "שבוע" בן שני ימים בלבד, יום ראשון ויום שבת. אם כל יום היה שבת או ערב שבת, מתי היו לומדים פשיבות? ... וגם מחוץ לשיבה, כל "שבוע עבודה" היה מורכב מחצי יום עבודה ויום וחצי חופש, ואם ההסתדרות היתה עושה "גשר", הרי שבכלל כבר לא היו עובדים... יהודים לא היו יכולים להסתדר בעולם שבו כל יום הוא שבת או ערב שבת. לכן, לצרכנו ברא הקב"ה את העולם בששה ימים ונח רק ביום השביעי. עם זה יש לנו ב"ה אפשרות להסתדר. ודאי יש גם טעמים אחרים, על פי קבלה ודרכים אחרות, למה נברא העולם בששה ימים ולא ביום אחד, אבל בשכל הפשוט אולי ניתן להבין כפי שהסברנו, למה לא נברא העולם ביום אחד. על כל פנים, ודאי שהטעם לזה איננו מפני שהקב"ה אינו יכול לברוא את העולם ביום אחד. הקב"ה כל יכול, וודאי שמצדו היה יכול לברוא את הכל גם ביום אחד.

ועל כך, על בריאת העולם בששה ימים ע"י הבורא, מעידה השבת. בששת ימי המעשה אנו כביכול פועלים בעולם. אנו חורשים, זורעים, יוצרים דברים שונים, אם לא "יש מאין", לפחות "יש מיש". ואולם ביום השביעי אנו מחזירים את העטרה לבעליה, מראים שבעצם איננו פועלים מאומה בעולם. לכן אנו נחים מכל מלאכת יצירה בשבת, כדי להראות שיש רק יוצר אחד בעולם, שאינו זקוק כלל ליצירה שלנו. והאמת היא, שהקב"ה יוצר את הכל לבדו גם עכשיו, לא רק בבריאת העולם. ומה שהאדם עובד ופועל, אין זה אלא כסות עינים, כדי שתהיה בחירה לאדם לחשוב כאילו הוא זה המוציא לחם מן הארץ ח"ו, וכן כדי שיהיה לו סיפוק, כאילו הוא יוצר משהו. אבל האמת היא, שהאדם איננו הפועל האמיתי. הפסוק אומר: "כי גם פל מעשינו פועל לנו" (ישעיהו כו, יב), כל מה שנראה כאילו אנו עושים אותו, לאמיתו של דבר אתה פועל לנו אותו. רק למראית עין נראה לנו כאילו אנו פועלים משהו, אבל האמת היא שאיננו משפיעים כלום. רק הקב"ה הוא עושה את הכל לבדו, ואנו אפילו איננו בבחינת מסייעים לו. על זה באה השבת להעיד, שהקב"ה הוא הפועל היחידי בעולם, גם לאחר שנברא, כדי שנחזיר ללבנו, שגם בששת ימי המעשה, כל מה שאנו עושים, אין זה מפני שהקב"ה זקוק לנו, שבלעדיו הבריאה לא תוכל לפעול. אלא שאנו, לצורך עבודת ה' שלנו, צריכים להראות כאילו אנו פועלים בבריאה, כדי שתהיה בעולם בחירה, אבל באמת הקב"ה הוא לבדו פועל את הכל.

חטאו של המקושש - כחטא אדם הראשון

לגבי המקושש מבואר בזוהר הקדוש (במדבר קנז, א), שהעצים אותם קושש המקושש לא היו סתם עצים, אלא עץ החיים ועץ הדעת היו. כיצד שייך לקושש עצים מעץ החיים ומעץ הדעת? הרי עץ החיים ועץ הדעת נמצאים בגן עדן, אשר על פתחו הציב הקב"ה שמירה קפדנית לבל יוכל אדם להכנס לשם שלא ברצונו! (עי' בראשית ג, כד וברש"י שם) מבאר הזוהר, שהמקושש לא קושש עצים של ממש מעץ החיים ומעץ הדעת, אלא "הוה דייק על אֵלֶין אֵילָנִין, הי מינייהו רב על אחרא", כלומר: המקושש דקדק לברר בשכלו, איזה עץ משני העצים הללו גדול וחשוב מחברו, האם עץ החיים גדול מעץ הדעת, או להפך. "מקושש" מלשון היקש והשוואה, כמו היקש שבדרשות חז"ל, שענינו - השוואת שני ענינים זה לזה.

ודאי שענינים עמוקים ונסתרים כלולים בדברי הזוהר הללו, אבל ננסה להבין אותם על דרך הנגלה, עד כמה שהדבר ניתן. מה ענינו של כל עץ? עץ החיים - כולו קודש לה', כולו גילוי שכינה, אין בו "דעת טוב ורע" כמו בעץ הדעת, רק רצון ה' לבדו קיים בעץ החיים. לעומתו "עץ הדעת טוב ורע" מאפשר לאדם בחירה בין טוב לרע. האדם יכול לבחור לעשות טוב, ויכול גם לבחור לעשות רע, נגד רצון ה'. המקושש הסתפק אפוא, איזה סוג של עבודת ה' מרפה יותר כבוד שמים. האם עבודת ה' "אוטומטית" ללא אפשרות של בחירה בין טוב לרע (עץ החיים), או עבודת ה' מתוך בחירה (עץ הדעת). לכאורה האפשרות השניה היא העדיפה. עשיית רצון ה' מתוך בחירה יש בה כבוד שמים יותר מאשר בעשיית רצונו ללא אפשרות אחרת. ואולם האמת היא, שעצם המצב שבו ישנה ליציר כפיו של הקב"ה אפשרות שלא לעשות את רצון בוראו היא חילול השם נורא, וקידוש השם המושג ע"י עבודת ה' מתוך בחירה, אינו שקול כנגדו.

זוהי גם טעותו של אדם הראשון, שהעדיף - בעצת הנחש - להכניס את עצמו למצב של בחירה, ולא לתפקד כמכונה אוטומטית שעושה רק את רצון ה' בלי בחירה (עי' ב"מכתב מאלהיו" ח"ב עמ' 137 ואילך). הנחש טען, שבלי יצר הרע (שנכנס אל האדם ע"י אכילה מעץ הדעת טוב ורע), עבודת ה' שלו אינה חשובה כל כך. "לא חֲקַמָּה" לקיים מצוות בלי שיש לאדם יצר הרע שמתנגד לקיומן. אין בזה מעלה גדולה. לעומת זאת, אם יהיה לך יצר הרע ובכל זאת תקיים מצוות, עבודת ה' שלך תהיה הרבה יותר גדולה וחשובה. כך טען הנחש לאדם - והאדם טעה וקבל את טענתו, בהתעלמו מן העובדה, שעצם המצב שיש בחירה לאדם להחליט בין טוב לרע, הוא חילול שם שמים נורא. ובאותה טעות טעה בפרשתנו גם המקושש.

ומה שייך כל זה לשבת? הרי המקושש נסקל על שקושש עצים "ביום השבת"! התשובה לכך היא, שהשבת היא יום שכל כולו גילוי כבוד שמים! בחינה של "עץ החיים". ימות החול הם בחינה של "עץ הדעת טוב ורע", לא ניכר בהם כ"כ שרק הקב"ה הוא שמנהיג את הבריאה. נראה בהם, כאילו גם האדם פועל בבריאה: הוא חורש וזורע, והזרעים צומחים כביכול בגלל פעולתו. וא"כ יש כאן הסתר כבוד שמים. ואולם בשבת ניכר שרק הקב"ה פועל בעולם, האדם שובת ממלאכה ואינו פועל כלום. המקושש מחליט אפוא בדעתו, שעדיפה ההנהגה של ימות חול מהנהגה של שבת: להיות שקוע בעולם העשייה, ובכל זאת להאמין בה'.

ע"י זה יתרבה כבוד שמים יותר מאשר במצב בו האדם אינו פועל בעולם כלום, ונותן לקב"ה לבדו לפעול בבריאה ולהנהיגה, שאז אין כל כך נסיון לאדם להכיר בהשגחת ה', כמו במצב בו גם האדם פועל.

בחנית השבת היתה א"כ פחות חשובה בעיני המקושש מאשר הבחינה של חול - זהו החילול שבת שלו. חוץ מזה, אפשר שקושש עצים בשבת גם בפועל ממש, ולא נסקל על מחשבה בלבד. אבל בפנימיות הענין חטאו היה, שסבר שיותר טוב להתנהג בשבת כמו ביום חול, לקושש עצים ובכל זאת להאמין שה' אחד ושמו אחד. זהו נסיון יותר גדול לאדם, אבל התורה אסרה אותו. התורה ידעה שאם שבעה ימים בשבוע אדם יעבוד, הוא יגיע לבסוף לחשוב ש"כחי ועוצם ידי" מנהיגים את העולם, לא יכיר בכך שרק ה' מנהיג את העולם. התורה רצתה שיום אחד בשבוע תיחד לידיעה שאיך פועל בעולם כלום, רק הקב"ה פועל בעולם. אם לא תיחד יום אחד בשבוע לענין זה, הסוף יהיה שתבוא לכפירה, ח"ו.

חטא המרגלים - כחטאו של המקושש

גם חטא המרגלים המובא בפרשתנו היה על דרך זו. גם על המרגלים נאמר: "ויבאו עד נחל אַפְסַל, ויכרתו משם זמורה ואשכול ענבים אחד" (במדבר יג, כג), ופירשו חז"ל גם כאן, שהכריתה היתה מעץ הדעת טוב ורע. כלומר - רצון לעבוד את ה' במצב של הסתר ההשגחה ובחירה בין טוב לרע. מטעם זה לא רצו להכנס לארץ ישראל, כי ארץ ישראל היא "ארץ אשר ה' אלקיך ה' אֵתָהּ, תמיד עיני ה' אלקיך בה מְנַשִּׁית השנה ועד אחרית שנה" (דברים יא, יב), ההשגחה גלויה יותר בארץ ישראל מאשר בחו"ל. בבית המקדש ובירושלים המקודשים יותר משאר ארץ ישראל היו מתרחשים ניסים דרך קבע (עי' אבות פ"ה מ"ה, ויומא כא, א-ב), ואולם גם שאר ארץ ישראל מסוגלת יותר לניסים מאשר חו"ל. למשל - ברכה גשמית בכל שנה ששית. "ועשת את התבואה לשלש השנים" (ויקרא כה, כא).

הרי הרמב"ן מבאר שההשגחה בא"י יותר גלויה אפילו על אומות העולם, ואומר שהיו ערים בחו"ל שלא היו יותר טובות מסדום ועמורה, ובכל זאת לא נחרבו כי הן היו בחו"ל, שההשגחה שם אינה גלויה כל כך (עי' רמב"ן ויקרא יח, כה). סדום ועמורה היו בא"י, ולכן הקב"ה לא "עבר לסדר היום" על מה שעשו. כלל ישראל ח"ו, אם הם תועים מדרך התורה, אינם יכולים להתקיים בארץ ישראל. בחו"ל הם יכולים להתקיים, אבל בארץ ישראל אין להם קיום בלי לשמור על דרך התורה, כפי שהתורה מזהירה אותנו פעם אחרי פעם. הגלות אינה רק עונש לישראל, היא גם הצלה לישראל, כי בא"י אי אפשר להתקיים בלי תורה ומצוות, ובחו"ל שההשגחה אינה גלויה כל כך, אפשר להתקיים באופן זמני בלי תורה ומצוות. כמובן שגם שם בסופו של דבר אדם יתן את הדין על כל מה שעשה שלא כשורה, אבל בכל זאת, באופן זמני אפשר להתקיים בחו"ל יותר בקלות בלי תורה ומצוות מאשר בארץ ישראל.

מסיבה זו מחליטים המרגלים, שעדיף לישראל להשאר במדבר, במצב של "הסתר פנים" ביחס להשגחה שבא"י, כך תהיה עבודת ה' שלהם מובחרת יותר, כביכול, וכפי שנתבאר. אבל זוהי טעות, אותה טעות של אדם הראשון, ואותה טעות של המקושש. הקב"ה אינו מבקש ממך לעשות מופתים. הקב"ה מחפש להפך, שתראה שה' אחד ושמו אחד. בא"י יש יותר סיכוי שתראה את השגחת ה' ותאמין שהוא מנהיג את העולם, בחו"ל אתה יותר קרוב לכפירה, יותר עלול להימשך אחרי כוחות אחרים ולא אחרי ה'. רש"י הרי מסביר בקיצור (דברים יא, יח) והרמב"ן באריכות (ויקרא יח, כה), שמקום עבודת ה' האמיתית וקיום המצוות האמיתית היא רק בא"י. יש גירסה ב"אדרת אליהו" של הגר"א, שאינה מופיעה בכל הנוסחאות, שאפילו גוי שגר בא"י חייב לקיים כל תרי"ג מצוות. לעניות דעתי זהו דבר שלא יתכן לאומרו, שהרי בגמרא ישנם דיונים על אמירה לעכו"ם בשבת ובשאר מצוות, והגמרא הרי מדברת קודם כל על ארץ ישראל, לא על חוץ לארץ. ואם היינו אומרים שגוי בא"י חייב בתרי"ג מצוות, הרי לא שייך מושג של אמירה לעכו"ם בא"י. ממילא ודאי שהגר"א לא אמר דבר כזה, אלא תלמיד טועה הוא שהבין כך מדבריו. מה שהגר"א כן אמר, כנראה, שמזה הבין אותו תלמיד מה שהבין, הוא שבא"י אפילו גוי נמצא יותר תחת השגחת ה' מאשר בחו"ל, שזהו היסוד שכתב כבר הרמב"ן. עכ"פ, המרגלים העדיפו את ההנהגה הנסתרת של חו"ל על ההנהגה הגלויה של א"י, והמקושש העדיף את ההנהגה הנסתרת של חול על פני ההנהגה הגלויה של שבת, וזוהי טעות! השאיפה שלנו אינה צריכה להיות להגדיל את הבחירה שלנו כמה שיותר, אלא להפך, להסתיר את הבחירה שלנו, ולהראות כמה שיותר את כבוד ה' בנגלה.

הבחירה - חילול כבוד שמים

מצינו שהנביאים הקשו על המצב של צדיק ורע לו רשע וטוב לו. משה רבנו שואל את ה' מדוע צדיק ורע לו רשע וטוב לו (ברכות ז, א), ואף חיבר ספר שלם בנוגע לשאלה זו (ספר איוב - ע"י ב"ב יד, ב), וגם נביאים אחרים הקשו על זה. למשל, ירמיהו שואל: "צדיק אתה ה' כי אַרְיֵיב אֶלְיָי, אֵךְ מִשְׁפָּטִים אַדְבַּר אֲוֹתָי, מְדוּעַ דֶּרֶךְ רַשְׁעִים צִלְתָּהּ, שְׁלוֹ פֶלַ בְּגָדֵי בְּגָד" (ירמיה יב, א. ועי' גם חבקוק א, ה). וקשה: הרי מוכרחים להיות בעולם גם מצבים של צדיק ורע לו רשע וטוב לו, שאם לא כן לא יהיה מקום לשכר ועונש. אם נראה שלכל הצדיקים תמיד טוב ולכל הרשעים תמיד רע, אף אחד לא ירצה להיות רשע. כמו ששום אדם בריא בנפשו לא יבלע רעל לארוחת בוקר, כך אם נראה שכל מחלל שבת מת במקום, אף אחד לא יחלל שבת, ולא יהיה בזה נסיון, ומהי א"כ שאלת הנביאים? אלא שזה גופא הנביאים מתפללים, שלא תהיה לנו בחירה, שנחזור למצב שהיה בגן עדן לפני חטא עץ הדעת. כי הם רוצים כבוד שמים.

הבחירה אינה טובה לאדם. ה"הוה אמינא" של אדם לחטוא, שאדם יושב ושוקל לשמור שבת או לא לשמור שבת, לאכול כשר או לא לאכול כשר, היא עצמה מרידה במלכות שמים. הנביא אומר על יואב: "יְהִשְׁמְעָה (על כך ששלמה הרג את אדניהו) באה עַד יואב,

כי יואב נָטָה אחרי אֲדֹנָיָה, ואחרי אבשלום לא נָטָה, נִינָס יואב אל אֶהָל ה' (מלכ"א ב, כח). וקשה: בשלמא מה שיואב נטה אחרי אֲדֹנָיָה, זוהי באמת נקודת חובה ליואב, ומהוה סיבה טובה לבריחתו לאהל ה'. שלמה הרי עשה משפט באדוניו והרגו, וא"כ אולי יעשה משפט גם בתומכיו של אדניו. אבל מה ש"אחרי אבשלום לא נטה", הרי זוהי נקודת זכות ליואב, ולא חובה, ואם כן מדוע היא נזכרת כאן בפסוק, כסיבה לבריחתו של יואב אל אֶהָל ה'? בפשטות היה אפשר לפרש, שהכוונה היא שיואב "יותר מדי" לא נטה אחרי אבשלום. היינו, שכשמרד אבשלום באביו, הרג אותו יואב בניגוד לפקודה מפורשת של דוד שלא להרגו (שמו"ב יח, ט-טו). יואב מפחד עתה שגם הריגת אבשלום תִּחָשֵׁב לו כמרידה בדוד, כמו הנטיה אחר אדוניו. אבל חז"ל לא פרשו כך. חז"ל פרשו: "ואחרי אבשלום לא נָטָה - שביקש לנטות ולא נטה" (סנה' מט, א). אמנם בסופו של דבר נמנע יואב מלתמוך באבשלום, אבל "הוה אמינא" לעשות כן - היתה לו. ועל כן גם זוהי סיבה לבריחתו לאהל ה', כי עכשיו כששלמה עושה לו משפט, אולי יעשה לו משפט גם על אותה "הוה אמינא", איך זה שלשר צָבָא דוד היתה "הוה אמינא" לתמוך באבשלום. נתאר לעצמנו שוב, כמו קודם, שפרצה מלחמה בין אנגליה לגרמניה, ויעמוד שר צבא אנגליה וישקול אם לתמוך באנגליה או לתמוך בגרמניה. מה נגיד על שר צבא כזה? הרי זה בוגד, מורד במלכות! שר צבא ששומע שפרצה מלחמה, צריך לגייס מיד את הצבא, את חיל אוויר, את חיל הים, את כל מה שניתן לגייס למלחמה, ולא לעמוד ולשקול, האם אני בעד אנגליה או בעד גרמניה. אם יואב שוקל אם לתמוך בדוד או לתמוך באבשלום, זה עצמו חטא חמור. חמור עבור כל חייל, ועל אחת כמה וכמה עבור שר הצבא של דוד.

אם אדם רוצה את הבחירה, לשקול האם לעשות מה שה' מצווה או ח"ו להפך, זה גופא חטא חמור. אנו שר צבא ה', אנו צריכים לשאוף להיות בבחינה של "נעשה ונשמע", בלי לשקול אולי כן ואולי לא. אנו חייים בבחירה, וה' נתן לנו את הבחירה, ונקבל שכר אם בוחרים בטוב, אבל לא לשאוף שתהיה בחירה. אדרבא, השאיפה צריכה להיות שתתגלה מלכות שמים, אנו מתפללים על זה שיתגדל ויתקדש שמייה רבא, שמלכות ה' תופיע בציון על כל העולם כולו, בקרוב בימינו. לא לחפש את הבחירה, לא לחפש את "כחי ועוצם ידי", אלא להפך, לחפש את ה"יום שכולו שבת", יום שכולו קודש לה', שלא תהיה כלל בעולם נטיה לרעה אלא רק נטיה לטובה.

מנוחה שלמה שאתה רוצה בה

הקב"ה נתן לנו את השבת, "מנוחת אהבה ונדבה, מנוחת אמת ואמונה, מנוחת שלום ושלוה והשקט ובטח, מנוחה שלמה שאתה רוצה בה" (תפלת מנחה של שבת). חשבתי, מה הם ארבעת המנוחות הללו? נראה שהדברים מכוונים כנגד ארבעה מיני יהודים: יש יהודי שאינו נוסע באוטובוס בשבת, אבל לא מפני שרוצה לשמור שבת, אלא בגלל "כפייה דתית". מה לעשות, הדתיים אינם מאפשרים לחברת האוטובוסים לפעול בשבת. ממילא הוא אנוס לשבת בבית ולא לנסוע. אמנם לצערנו לא בכל מקום פועלת הכפייה הדתית, אבל בכל זאת, עדין יש קצת כפייה דתית, ברוך ה'. על יהודי כזה אנו מתפללים, שיזכה ל"מנוחת אהבה ונדבה". שיזכה לשמור שבת מתוך אהבה ונדבת לב, ולא מחמת אונס.

לעומת זאת, יש יהודי אחר ששומר שבת שלא מאונס, אבל גם לא מחמת שהוא מאמין בה. כגון, יהודי שמארח בביתו את אביו הזקן שהוא שומר שבת, או את בנו שחזר בתשובה, ואינו רוצה לצער אותם, ולכן אינו מחלל את השבת. הוא נח, אבל לא מחמת שמאמין בערך שבת. על יהודי כזה אנו מתפללים - "מנוחת אמת ואמונה". שיזכה לשמור שבת מתוך אמת ואמונה, ולא רק כדי להתחשב באביו הזקן.

יש יהודי שלישי שכן מאמין וכן רוצה לשמור שבת, אבל לא תמיד הוא יכול לעשות זאת. הוא רופא בבית חולים, או חייל בצבא, ומוכרח לפעמים לחלל את השבת לצורך פיקוח נפש. עליו אנו מתפללים שלא יארע שום ארוע בטחוני או רפואי שיצטרכו בגללו לחלל את השבת, שתהיה "מנוחת שלום ושלוה והשקט ובטח".

יש יהודי רביעי, וזה מצוי לפעמים אפילו בישיבות, שרוצה לשמור שבת, אבל הוא עם הארץ ואינו יודע הלכות שבת על בוריין. עליו אנו מתפללים שתהיה "מנוחה שלמה שאתה רוצה בה", שידע את כל הלכות שבת, וישמור עליה כפי שהקב"ה רוצה, בלי שיחלל אותה בשגגה ח"ו.

יהי רצון שנזכה שהשבת שלנו תהיה שלמה מכל הבחינות הללו, והקב"ה יתן שלום ושלוה והשקט ובטח, ויגלה מלכות שמים במהרה בימינו, וידע כל פעול כי אתה פעלתו, במהרה בימינו, אמן!